EMBARGO

Maidenspeech

van

de nieuwe voorzitter

van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie

ONDER EMBARGO TOT ZATERMIDDAG 29 november 1986 tot moment van uit spreken + 13.00 uur.

's-Gravenhage, 28 november 1986

1. Vrijheid in gebondenheid, verdraagzaamheid, en sociale rechtvaardiqheid zijn de uitgangspunten van net moderne politieke liberalisme. Dit liberalisme is de maatschappe- lijke concretisering van een geesteshouding, die Kan worden omschreven als de erKenning van het feit dat mensen principieel gelijKwaardig, maar OOK van nature verschillend zijn en dat zij daarop recht hebben. Uit dit beginsel van de wenselijKe vrijheid is in de loop der historie het verzet geboren tegen geestelijKe en maatschappelijKe dictatuur, een verzet dat nog steeds bestaat. Het brengt ooK met zien mede dat die vrijheid het waard was en is verdedigd te worden tegen welKe vorm van agressie dan ooK. En dat geldt ooK voor onze democratie, waarin die vrijheid het best Kan gedijen.
2. De liberale visie berust niet op een statische doctrine die uit onveranderlijke dogma's is opgebouwd, maar wordt voortdurend gevoed door steeds opnieuw uit te gaan van de invidivuele vrijheid. De inhoud van die visie is dan ook niet altijd dezelfde, maar varieert naar tijd en plaats, omdat ook mensen van plaats tot plaats en van tijd tot tijd verschillen. Het liberalisme moet worden beschouwd als een hervormingsbeweging die tracht de maatschappij 20 in te richten, dat in de naar tijd en plaats gegeven situ- atie ieder individu zijn persoonlijke gaven en mogelijkheden maximaal kan ontwikkelen bij gelijkheid van kansen voor iedereen en zijn vrijheid optimaal kan beleven. Maar bij dit laatste moeten wij wel beseffen, dat de vrijheid van de een zover

reikt als de vrijheid van de ander toelaat.

3. Vrijheid en verantwoordelijkheid kunnen echter niet beleefd en gedragen worden indien geen rechtszekerheid bestaat en indien niet de mogelijkheid aanwezig is om opvattingen binnen de bestaande structuur uit te dragen. Het

streven naar rechtszekerheid en de erkenning van mondigheid zijn elementen die wezenlijk liberaal zijn. En het is hierbij dat binnen onze samenleving duidelijk spanningen aanwezig zijn. Die spanningen kunnen zich op verschillende manieren demonstreren. Eén ervan is de toenemende verruwing, het niet meer in acht nemen van tegels van wellevendheid, de snelle vervreemding van de medemens, het gebrek aan respect voor die medemens, voor groepen in de samenleving. Hierdoor ontstaat een steeds killer en dreigender leefklimaat. In hardere vorm treedt dit steeds meer naar voren in agressie en geweld; tekenen aan de wand voor één verdere vérruwing zijn aanwezig.

Onze vrijheid en democratie is gebaat bij het handhaven van de rechtstaat. En rechtszekerheid is een groot goed. Maar houdt dat ook niet in dat recht moet worden wat krom is, zeker als de rechtvaardigheid daarmee gediend is. Ik meen van wel.

4. Het gevoel van afhankelijkeid van machteloosheid neemt toe doordat onze samenleving steeds gecompliceerder wordt. Tecnnologische ontwikkeling, schaalvergroting en tempoversnellingen hebben tot gevolg, dat de afstand tussen individu en genomen beslissingen steeds groter wordt. Dit komt het sterkst tot uitdrukking in de relatie tussen burger en overheid. Toenemende overheidsinvloed, ingewikkeldheid van het wettelijk systeem en ondoorzichtigheid van het bestuur dreigen steeds meer burgers ieder gevoel van betrokkenheid te ontnemen.

Deregulering is niet zo maar een modewoord; net duidt niet aan dat alles nu maar ontregeld moet worden, dat geen regels gesteld moeten worden. Maar wel: weinig regels, die duidelijk zijn en begrijpelijk voor de burger, die nageleefd kunnen worden, gecontroleerd. Zodat besturen weer doorzichtig wordt, beïnvloedbaar juist door die gewone -burger.

5. Wij staan thans voor de essentiële vraag hoe onze samenleving zich voorbereidt op de toekomst. In een wereld die snel verandert, zullen wij steeds weer open moeten staan voor die veranderingen, voor de consequenties van die veranderingen, Doen wij dat niet,

dan zal blijken dat wij overspoeld worden door de gebeurtenissen, dat wij achteraf met veel moeite moeten repareren wat voortkomen had Kunnen worden, dat volgende generaties nu eens niet met hypotheken worden belast. De ontwikkelingen die op ons af komen vragen erom dat wij ons nu reeds beraden op nodige maatregelen, dat wij letten op de consequenties voor andere aspecten van onze samenleving, op de termijnen die wij in acht hebben te nemen en dat wij ook niet schromen die maatregelen te nemen. In de politiek worden waarschuwingen vaak wel gehoord, maar luistert men ongaarne; dat heeft - immers impopulaire maatregelen tengevolge!

6. Liberaal beleid is toekomstgericht beleid want liberalen geloven in de toekomst. Het is niet conservatief, net kijkt niet alsmaar naar het verleden, het wil wel het goede behouden. Wie niet naar de toekomst kijkt biedt geen

perspectief en gaat aan onmacht ten onder. Maar zekerheid over die toekomstige samenleving kunnen wij niet geven, wel over onze ideeën daarover. En deze ideeën zijn niet statisch maar passen zich voortdurend aan de omstandigheden aan. Zekerheid, duidelijkheid en betrouwbaarheid over onze opvattingen zijn essentieel.
Politiek bedrijven - zo schreef Wiegel - is proberen een bijdrage te leveren aan de vormgeving van de maatschappij, deze zodanig te vernieuwen, te verbeteren - met behoud van het goede - dat geluk en welvaart bevorderd worden, dat de uitdagingen van de toekomst tegemoet kunnen worden getreden.

7. Naar mijn stellige overtuiging moeten wij een politiek Kunnen voeren, een visie kunnen ontwikkelen, waarbij niet het gevoel ontstaat dat specifieke belangen verwaarloosd worden dan wel vorming krijgen. Het moet mogelijk zijn aan

de burgers duidelijk te maken dat liberale beginselen tot een attractief beleid voeren. Duidelijk maken dat met maatschappelijke saamhorigheid, gelijke en ruime kansen voor een ieder, vertrouwen in de vindingrijkheid van zelfbewuste mensen, wij de toekomst aankunnen. Wij beloven daarbij geen heilstaat. Wij zijn ons daarvoor te zeer bewust van menselijke tekortkomingen. Wel geloven wij in het stapje voor stapje verbeteren van de wereld, ondanks teleurstellingen, ondanks beperkte middelen.

8. Men bestaat het vaaK ons van conservatisme te betichten. Wij menen echter minder conservatief te zijn dan vele confessionelen, socialisten en zichzelf zo noemende pragmatisten omdat ons geen maatschappijbeeld uit het verleden voor ogen staat. Wij willen een grote mate van vrijheid, juist omdat daardoor meer krachten ter beschikking komen voor vernieuwing. Wij streven daarbij naar een samenleving

waarin de mensen zelf kunnen bepalen hoe zij hun leven willen inrichten, hoe zij hun geld willen besteden, welke activiteiten zij willen ontplooien. Maar dat recht op eigen beslissingen moet ingekaderd zijn binnen een maatschappelijk kader. En als het daarbij gaat om zaken van leven en dood, van de diepste overtuiging die mensen kunnen hebben dan is het dunkt me een goed liberaal uitgangspunt hierbij de uiterste prudentie te betrachten.

Maar natuurlijK is net niet zo, dat de VVD een samenleving waarin zwakkeren aan nun lot worden overgelaten accepteert. Onze verantwoordelijkheid noopt ons tot een samenleving waarin mensen worden aangemoedigd kansen te grijpen, risico's te nemen, prestaties te verrichten. Daardoor kan de samenleving als geheel sterker worden en dan voor de zwakkeren daarin beter gezorgd worden, zodat ook zij betere kansen krijgen. Het is onze taak ernaar te streven dat die kansen er komen, om hen te stimuleren deze te grijpen, maar net is hun verantwoordelijkheid dat zij dit metterdaad doen.

Vonnoff zei reeds dat de overheid de grenzen stelt en vervolgens de voorwaarden schept opdat een ieder de eigen verantwoordelijkheid kan nemen. En Langman voegde daar later aan toe het een goed liberaal, principe -te vinden dat waar net particulier initiatiéf faalt de overheid moet ingrijpen.

10. In dit verband nog net volgende.

Voorzitter van de VVD zijn, beteKent in de voetsporen treden van Stikker, Oud, Van de Pols, Haya van Someren, Korthals Altes, Kamminga. Zij zijn voorzitters geweest, oie elk tijdens nun periode en in die situatie op bun eigen zeer persoonlijke wijze leiding hebben gegeven aan de partij. Die partij, de VVD, ben=hoort op de eerste plaats aan de leden, de bestuurders van afdelingen, ondercentrales en Kamercentrales, en vele anderen die actief bezig zijn binnen de VVD. Een grote schare vrijwilligers, die vaak naast een druk ander bestaan, een werkkring, het enthousiasme opbrengen, veel tijd en energie voor hun VVD beschikbaar te stellen.

11. Iedereen, die de partij dient in een politieke functie, doet dat bij de gratie van het mandaat van de achterban. Dat betekent dat die achterban ruimte moet hebben tot communicatie, tot discussie met die politieke functionarissen. Dat doet de VVD en wij zullen dat in de komende jaren nog intensiveren. Maar net betekent ook dat diegenen die bezig zijn in een politieke functie zich er terdege van bewust moeten zijn dat een

intensief contact met die achterban nuttig en noodzakelijk is voor een gezonde partij, dat men open dient te staan voor de stem van die achterban voor vragen, voor suggesties.

Ik wil de partij vragen mee te denken over de vraag hoe wij méér kunnen doen met de kennis en de ervaring van onze achterban. Partijcommissies, partijraad. Algemene Vergadering, deelcongressen en studiedagen, dat alles is nuttig en wenselijk maar wellicht is net onvoldoende.

12. De VVD is immers veel meer dan een kiesvereniging die slechts bemiddelt bij Kandidaatstelling en verder haar handen in onschuld wast. Het Krijgen van zoveel mogelijk vertegenwoordigers in de volksvertegenwoordigende lichamen is een noodfunctie van politieke partijen, maar er is meer te doen. Ik noem het formuleren van beginselen en programma's, het organiseren van de deelname aan de politieke besluitvorming en het openbaar bestuur, het onderhouden van een wisselwerking met de samenleving en het instandhouden van de partij-organisatie.

I3. Niet alle vier taken schijnen even belangrijk en met name geldt dat voor de vierde taak/ het instandhouden van de partij-organisatie. Niets is minder waar. Een goede partij-organisatie zorgt voor bewuste en duidelijke informatie naar de leden. Dan worden de opvattingen van de partij niet alleen uitgedragen in de volksvertegenwoordigende lichamen, maar ook en juist, door goed geïnformeerde en gemotiveerde leden op allerlei plaatsen in de samenleving. De nieuwe opzet van V en D en de VVD-expresse zal daartoe belangrijk kunnen bijdragen.

Het is voor politieke partijen zeer schadelijk als een te grote afstand ontstaat tussen de opvattingen van diegenen, die de politiek bedrijven en de ervaringen van de 'gewone leden', ook wel 'basis' genoemd. Het is de politieke betekenis van de organisatie om meningsvorming en besluitvorming op elkaar af te stemmen en in evenwicht te brengen.

14. In de loop der jaren zijn er binnen de partij vele activiteiten ontwikKeld die op zichzelf meestal een goed doel dienden, maar die de organisatie vaak tot een onoverzichtelijk geheel maakten. De gemiddelde afdeling van vaak

door de bomen het bos niet meer zien; 'gewone' leden hebben het gevoel dat je er niet meer bijhoort als je niet tot een van de ingewijden in al die vraagstukken van de partij op landelijk niveau behoort. De partij moet weer in de eerste plaats alle energie richten op

de inhoudelijke meningsvorming en besluitvorming, de kandidaatstellingen en de maatschappelijke strategie.
Alle energie die in andere taken wordt gestoken, zoals bijvoorbeeld discussies over de interne organisatie van de partij zelf, is heilloos, als dit ten koste gaat van de genoemde hoofdtaken. Wel moet de organisatiestructuur- eenvoudig zijn, zonder onduidelijke en wellicht overbodige organen, met korte communicatielijnen tussen top en basis.
Voorkomen moet worden dat (leden van) afdelingen door vele centraal opgedragen verplichtingen niet toekomen aan de activiteiten waarvoor ze meer gemotiveerd zijn en teleurgesteld afnaken.

IS. IK heb zonet al iets tegen Jan Kamminga gezegd, en zal vanmiddag nog een aantal dingen tegen hem zeggen; iK be- waar die dus nog even. IK heb reeds gesteld dat iK grote waardering heb voor de tomeloze inzet die Jan als voorzitter van de VVD altijd heeft gehad. Hij was een marKant voorzitter in moeilijKe situaties.

16. En als U mij nu vraagt hoe ik die functie zal gaan vervullen, dan zeg ik U: anders. Anders, omdat Jan en ik ver- schillende personen zijn en omdat de omstandigheden waaronder ik deze functie aanvaard geheel andere zijn dan die waaronder Jan in 1981 aantrad. Ik ben voornemens eerst eens goed te gaan luisteren binnen de partij, over wat er al zo leeft aan wensen en opvattingen over de komende koers, de wijze waarop deze bepaald gaat worden, over de wijze waarop de partij functioneert, De conclusies zullen dan basis zijn voor verdere voorstellen. Ik zal een wat meer naar binnen gerichte voorzitter zijn, die hoopt te mogen rekenen op net, zoveel steun en net zoveel meedenken als Jan Kamminga heeft gehad.

17. Tot slot: de Provinciale Staten-verKiezingen zijn zeer belangrijk. U begrijpt dat ik als Statenlid het belang van Statenverkiezingen van dichtbij ervaren heb. Binnen de provincie worden steeds meer zaken beslist, die het dagelijks leven betreffen. Ik denk daarbij aan natuur, recreatie, milieu, ruimtelijke ordening, de volksgezondheid, de welzijnssector.
Maar als lid van de Eerste Kamer en als partijvoorzitter noem ik U nog een tweede reden waarom de komende Statenverkiezingen voor ons land en onze partij van buitengewoon groot belang zijn.

IS. Sinds de recente grondwetswijzigingen vinden deze verkiezingen bijna direct hun

weerslag, op de samenstelling van de Eerste Kamer. De Staten-Generaal dreigen als wetgevend orgaan vleugellam te worden, als de politieke samenstelling van de Eerste Kamer zodanig verschuift dat de oppositie ieder door de Tweede Kamer goedgekeurd wetsontwerp in de Eerste Kamer weer onderuit kan halen. Het zou de slagkracht van dit Kabinet en zijn beleid ondermijnen. Het is van groot belang dat de coalitie haar meerderheid behoudt. Een oppositie zal immers nooit een haar onwelgevallig wetsontwerp steunen om daarmede de kans uit handen te geven het zittende, haar onwelgevallige. Kabinet naar huis te kunnen sturen. Maar evenzeer is het van belang dat de positie van de VVD ten opzichte van andere partijen niet achteruitgaat, maar integendeel versterkt wordt.

19. Wij zullen als V.V.D onze achterban voor deze moeilijke verKiezingen mannetje voor mannetje en vrouwtje voor vrouwtje nodig nebben. En met Uw aller hulp zal het moeten lukken om goede verkiezingsresultaten te behalen. Het moet mogelijk zijn op 24 januari 1988 het 40-'jarig bestaan op ouderwetse grootse wijze te vieren, want heus, de toekomst ziet er beter uit.